

TÜRKİYE'DEKİ UZUN HAVALARIN YAPISAL VE KARAKTERİSTİK ÖZELLİKLERİNİN BİLİNİRLİĞİNE YÖNELİK BİR DEĞERLENDİRME

AN EVALUATION FOR AWARENESS OF STRUCTURAL AND CHARACTERISTIC FEATURES OF UZUN HAVAS IN TURKEY

Alper BÖREKÇİ¹, Zeki NACAĞCI²

Öz

Ülkemizde geniş bir coğrafyaya çok farklı yapısal ve karakteristik özellikleriyle yayılan uzun havaların, bu geleneğin devamını sağlayacak eğitimci tarafından bilinirlik seviyesinin ne düzeyde olduğunu araştırılması bu araştırmanın temel felsefesini oluşturmuştur. Araştırmanın çalışma grubunu, en az dört yıllık lisans eğitimi veren konservatuvarların, eğitim fakülteleri ve güzel sanatlar fakültelerinin müzik bölümlerinden mezun olmuş, hali hazırda Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde Türk Halk Müziği alanında öğretmenlik yapan 20 alan uzmanı oluşturmaktadır. Araştırmada, uzun hava kültürünün bilinirlik düzeyine yönelik katılımcıların görüşlerini almak için “Yarı Yapılandırılmış Görüşme” tekniği uygulanmıştır. Görüşmede katılımcılardan, uzun hava kültürü hakkındaki düşünceleri alınmış ve uzun hava kültürünün aktarımı konusundaki düşüncelerinin neler olduğu hazırlanan görüşme soruları aracılığıyla elde edilmiştir. Görüşmeler sonucunda elde edilen ham veriler içerik analizi tekniği kullanılarak analiz edilmiş ve araştırma sonucunda, uzun hava türleri hakkında kesin olmayan, farklılık gösteren ya da hiç bilinmeyen bilgilerin olduğu tespit edilmiş ve bu tespitler ışığında uzun havaların, öğretim ve intikal sürecine dair çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Müzik Eğitimi, Halk Bilimi, Türk Halk Müziği, Uzun Havalar.

Abstract

The basic philosophy of this research is to investigate the level of awareness of the uzun havas, which is spreading with a wide variety of structural and characteristic features to a wide geography in our country, by the instructors who will maintain this tradition. The study group is made up of 20 field experts, with at least four years of undergraduate education that conservatories, educational faculties and fine arts and graduated from the music department of the faculty, already serves as a teacher in Turkish folk music field in various regions of Turkey. In this study, semi-structured interview technique was applied to get the opinions of the participants about the level of awareness of uzun hava culture. During the interview the participants' views about uzun hava were gathered and what their thoughts were about the transfer of uzun hava were obtained through the interview questions that were prepared. The raw data obtained as a result of the interviews have been analyzed by using the content analysis technique and it has been determined that there are no definite, different or unknown information about the uzun hava types and are made various suggestions about the teaching and the transfer process of uzun havas in the light of these findings.

Keywords: Music Education, Folklore, Turkish Folk Music, Uzun Havas.

1. Arş. Gör., Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, aborekci@mehmetakif.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-5563-5383>
2. Prof. Dr., Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, znacagci@mehmetakif.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-0791-4641>

Makale Türü **Article Type**
Araştırma Makalesi Research Article

Başvuru Tarihi/Application Date
16.08.2020

Yayına Kabul Tarihi/Acceptance Date
22.09.2020

DOI
10.20875/makusobed.780654

EXTENDED SUMMARY

Research Problem

Nowadays, the inadequate number of researches that require scientific academic studies such as structural and characteristic features of uzun havas, notation, and methodological use in the education process emerge as a major deficiency in this field. In this context, the basic philosophy of this research is to investigate the level of awareness of the uzun havas, which is spreading with a wide variety of structural and characteristic features to a wide geography in our country, by the instructors who will maintain this tradition. In this research, it is aimed to determine diagnostics and awareness of the general characteristics of the uzun havas in Turkish Folk Music in the geography of our country by the field experts who are the instructors of tradition. The fact that this research is the first research that has examined the level of awareness of the general characteristics of the uzun havas in Turkey in terms of personal perspective is one of the factors that makes the research different. Besides, another important point that distinguishes the investigation, in line with their views on the uzun havas of working groups formed, our country is to present proposals for the elimination of deficiencies identified and associated with uzun hava concept.

Methodology

In this study, descriptive research model, which is a qualitative research technique, has been used, and quantitative and qualitative data analysis techniques have been used. Qualitative research can be defined as a research that uses qualitative data collection methods such as observation, opinion and document analysis and follows a qualitative process for realizing perceptions and events in a realistic and holistic way in the natural environment. Descriptive research can be expressed as describing and explaining what is happening. The study group is made up of 20 field experts, with at least four years of undergraduate education that conservatories, educational faculties and fine arts and graduated from the music department of the faculty, already serves as a teacher in Turkish folk music field in various regions of Turkey. In this study, semi-structured interview technique was applied to get the opinions of the participants about the level of awareness of uzun hava culture. During the interview the participants' views about uzun hava were gathered and what their thoughts were about the transfer of uzun hava were obtained through the interview questions that were prepared..Content analysis can be defined as the process of digitizing the people's words and their writings according to clear instructions.

Results and Conclusions

According to the results of this research conducted to determine the diagnostic and recognition level of the general characteristics of the uzun hava culture in our country, it has been determined that there are no definite, different or unknown information about the uzun hava types. While the vast majority of the participants have various ideas about the regions where Bozlak, Barak, Yol Havası, Gurbet Havası and Hoyrat species are seen, it can be said that their views on the cities where many other uzun hava species are seen are quite few and unrelated. In accordance with the opinions obtained from the participants, it has been found that the subjects that were processed in uzun havas were mostly related to Love, Separation, Death and Longing. According to the participants, it has been understood that the factors that caused the formation of uzun havas were mainly issues such as social events, housing, death, happiness and longing. It has been understood that the use of uzun havas as a tool in folk music education is very important in line with the opinions obtained from the participants. In accordance with the opinions obtained from the participants, it has been understood that there is a common opinion about the transfer of the uzun havas to the future generations by listening to master performers and preparing teaching materials. The fact that there is no methodological education model for teaching process and the lack of educational programs and plans with attainment can be shown as the main reasons. According to this, the general characteristics of uzun havas, using scientific methods and advanced musical analysis methods to analyze each type separately and to obtain reliable data, uzun hava types and the formation of the historical and socio-cultural background in relation to the robust to obtain data, interdisciplinary studies and field studies should be performed, and the uzun havas stored in the records of the first samples should be taken into the literature correctly by taking more reliable and useful records by means of new recording techniques, to create new teaching materials for the teaching process, to provide accurate and effective teaching, to create skills and attainment-based programs that will ensure continuity in the education process, and to contribute to the transfer of uzun hava culture to future generations.

1. GİRİŞ

Tarih öncesi çağlardan beri çeşitli milletlerin harman olduğu Anadolu toprakları, adeta bir kültürel birikim ve aktarım yuvasıdır. Burada birçok millet sürgün edilmiş, göç yaşamış, savaşlar yapmış, toylar düzenlemiş, devletler kurup devletler yıkmıştır. Böylesine köklü ve değerli bir toprak parçası olan Anadolu'nun halkı da zaman içerisinde yaşantılarını birbirlerine aktararak zengin ve çok çeşitli kültürel olgular meydana getirmişlerdir. Bir toplumda geçerli olan ve gelenek halinde devam eden, insanın ortaya koyduğu ve içinde var olduğu her türlü duygu, düşünce dili, sanat, yaşayış unsurlarının tümü, tüm manevi ve maddesel yapı ve ürünler kültür (Meydan Larousse, 1993; Uygur, 2018) olarak tanımlanmakta olup halkın ortak değerlerini ifade etmektedir. “Değerler davranışlara yön verdikleri ve bir toplumdaki insanlarda ortaklaşa benimsedikleri için davranışlarda benzeşmeye ve dolayısıyla kalıplaşmaya yardım eder” (Tan, 1981). Zaman içerisinde gelişip çeşitlenen bu değerlerden birisi de Türk halkının yaşantılarıyla birlikte meydana getirdiği ve süreç içerisinde etkileşimini devam ettirdiği müzikleridir. Çünkü kültürü etkileyen ve çevre adı verilen koşullar müzik kültürünü de doğrudan ya da dolaylı olarak etkilemektedir (Ay, 1990).

Türk Halk Müziği (THM), Türk Halkının, tarihsel süreci içerisinde meydana gelen zengin kültürel yaşamının sonucu olarak ortaya çıkan, duygu, düşünce ve birikimlerinin herhangi bir kurala bağlı kalmadan biçimlenen ezgileridir (Nacakçı, 2007). Çok çeşitli makamsal ve usul yapısına sahip olan bu ezgiler aynı zamanda tür olarak da zengin ve çeşitli bir yapı göstermektedir. Bu türlerden birisi ülkemizin hemen hemen her bölgesinde görülen uzun havalaradır. Uzun Havalar, Anadolu müzik kültürü içerisinde halkın kendine has üslubu ile üretip Türk müzik literatürüne kazandırdığı, ülkemizde çeşitli yörelerde farklı özelliklerle icra edilen, içerisinde oldukça zengin bir kültürel birikim barındıran ve derin duygu yükü taşıyan en önemli kültürel ürünlerden birisidir. Anadolu halkının ağıtları olarak nitelendirilen bu tür, insanların yaşantılarıyla bir olup, yaşadıkları ayrılık, hasret, ölüm, isyan vb. gibi olaylarla yaktıkları ağıtların, feryatların dile getirildiği, serbest ölçülü -bazılarında sadece saz bölümleri ölçülüdür- çoğunlukla belli bir seyir ve dizisi olan, halk çalgılarının yol gösterip eşlik ettiği, sözlerinin serbest bir şekilde söylendiği müzikal bir türdür.

Dünya çapında halk ezgilerinin önemini anlaşıp, derlenmeye, ortaya çıkartılmaya ve tasnif edilmeye başlanması 19.yy. ikinci yarısına rastlamaktadır. Burada bir milletin genel karakter yapısının ortaya çıkartılmasında, yüzyıllar boyu süre gelmiş kültürel ve sosyal yapısının tespitinde, halk ezgileri şüphesiz en önemli faktörlerden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Avrupa'da ortaya çıkmış ve Türkiye dâhil birçok ülkede kullanılmakta olan “folklor” terimi bilindiği gibi 22 Ağustos 1846 tarihinde William John Thoms (1803-1885), tarafından “Athenaeum” adı dergide “popüler antikler” ve “popüler edebiyat” kavramlarını karşılamak için kullanılmıştır (Ekici, 2004). Thoms kaleme aldığı bu makalede, folklorun amacına ilişkin geçmiş zamanların adetlerini, gelenek- göreneklerini, batıl inançlarını, balladlarını, atasözlerini ve başka şeylerini çalışma konusu yapma olarak açıklamaktadır (Thoms, 1965). 1880'lerde ülkemizin batı bölgelerinde yaptığı derleme çalışmalarıyla Ignac Kunos, bunu takiben 1913 yılında “Folklor” başlıklı yazısıyla halk türkülerinin tasnifinden bahseden Rıza Tevfik (Bölükbaşı) ve Darül-Elhan müdürü Musa Süreyya Bey ile Yardımcısı Yusuf Ziya Bey'in çalışmaları sonucunda Maarif Vekâleti Hars Dairesi Müdürlüğünün ülkemizin çeşitli bölgelerinde ki müzik kurumlarına ve müzik öğretmenlerine uyguladığı bir anket ile ilk derleme çalışmaları başlamıştır (Güven, 2012). Bu çalışmaları takiben Cumhuriyetin ilk yıllarıyla beraber birçok çalışma yapılmış, ülkemizin halk ezgilerinin derlenmesi yolunda büyük adımlar atılmıştır. Atatürk'ün “Türk Cumhuriyetinin Temeli Kültürdür” sözü, kendisinin ve o dönemin kültürün ne kadar önemli bir unsur olarak görüldüğünün göstergesiye, ülkemizde gelişen ekonomik, teknolojik ve ulaşım imkânlarının aksine kültürel alanda yapılan çalışmaların sayıca az olduğu bilinmektedir. “1950'li yıllarda THM' nin değer ve önemini belirten fikir yazılarından başlayarak doksanlı yıllara yaklaşıldıkça THM derlemeciliği, türler, tarihçe ve köken araştırmaları, yöre müzik folkloru araştırmaları daha sık işlenen konular olarak karşımıza çıkmaktadır” (Altınay, 2004). Günümüzde Türk halk ezgilerinin derlenmesine yönelik araştırmalar olsa da icrasının zorluğu nedeniyle yalnızca usta kişiler tarafından çalılıp söylenen uzun havalara yönelik, halk müziğinin diğer bir alt türü olan kırık havalar kadar notaya alınmasına önem verilmemesi ve bilimsel anlamda sayıca çok az araştırmanın var olması, bu alanda kendini gösteren büyük bir eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bakış açısından yola çıkılarak her türlü yazılı ve işitsel doküman taranmıştır. Elde edilen dokümanlar incelendiğinde, kaynak olarak bir derya olan uzun havalara yönelik bilimsel anlamdaki araştırmaların oldukça az olduğu tespit edilmiş ve dikkat çeken bir durum olarak görülmüştür. Buna bağlı olarak, meşk geleneği içerisinde önemli bir yere sahip uzun havaların öğretiminde önemli bir görev üstlenen akademisyen, eğitmen ve öğretmenler tarafından uzun havaların tanılama ve bilinirliğinin tespit edilmesi gerekliliği hissedilmiştir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, Türk Halk Müziğinde ülkemiz coğrafyasında yörelere göre farklılık gösteren uzun havalara ait genel karakteristik özelliklerin, geleneğin öğreticisi konumunda olan alan uzmanları tarafından tanımlama ve bilinirlik düzeyinin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

1.2. Araştırmanın Önemi

Bu araştırmanın, ülkemiz uzun havaların genel karakteristik özelliklerinin kişisel perspektifte bilinirlik düzeyinin incelendiği, geleneksel meşk usulü öğretimin değerlendirilmesinin akademik boyuta taşındığı ilk araştırma olması, araştırmayı farklı kılan etkenler arasında gösterilebilir. Bunun yanında, araştırmayı farklı kılan bir diğer önemli husus ise, oluşturulan çalışma grubunun uzun havalara yönelik görüşleri doğrultusunda, ülkemiz uzun hava kavramıyla ilgili eksikliklerin tespit edilip giderilmesine yönelik önerilerin sunulmasıdır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, nitel bir araştırma tekniği olan betimsel araştırma modeli kullanılmış aynı zamanda nicel ve nitel veri analizi tekniklerinden yararlanılmıştır. “Nitel araştırma; gözlem, görüş ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir” (Yıldırım ve Şimşek, 2006). “Betimsel araştırma ise, yaşayanların hali hazırda var olanların, yaşananların ne olduğunu betimleyip açıklanarak ortaya konulması olarak ifade edilebilmektedir” (Sönmez ve Alacapınar, 2011, s.46).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, en az dört yıllık lisans eğitimi veren konservatuvarların, eğitim fakülteleri ve güzel sanatlar fakültelerinin müzik bölümlerinden mezun olmuş, hali hazırda Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde THM alanında öğretmenlik yapan 20 alan uzmanı oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan alan uzmanlarının görev yaptığı kurumlar ve akademik unvan bilgileri ile hizmet süreleri aşağıda tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 1. Çalışma Grubu Oluşturan Alan Uzmanlarının Görev Yaptığı Kurumlar

Kurumlar	f	%
Üniversite	12	60
Kültür Bakanlığı	2	10
Türk Radyo ve Televizyon Kurumu	2	10
Milli Eğitim Bakanlığı	4	20
TOPLAM	20	

Tablo'1 de verilen çalışma grubuna ait kurumlar incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğunun (%60) üniversitede görev yaptığı, bunun yanında %40'lık bir diliminin ise müzik alanı ile ilgili olarak çeşitli devlet kadrolarında çalıştığı görülmektedir.

Tablo 2. Çalışma Grubu Oluşturan Alan Uzmanlarının Unvan Dağılımları

Unvanlar	f	%
Dr. Öğr. Üyesi	3	15
Öğretim Görevlisi	7	35
Araştırma Görevlisi	2	10
Devlet Sanatçısı	4	20
Uzman	1	5
Müzik Öğretmeni	3	15
TOPLAM	20	100

Tablo 2'de görüldüğü gibi, çalışma grubunu oluşturan alan uzmanlarının %15'i Dr. Öğr. Üyesi, %35'i öğretim görevlisi, %10'u Araştırma Görevlisi, %20'si Devlet Sanatçısı, %5'i uzman ve %15'i Müzik Öğretmeni olarak çeşitli unvanlarda görev yapmaktadırlar.

Tablo 3. Çalışma Grubu Oluşturan Alan Uzmanlarının Hizmet Sürelerinin Dağılımı

Hizmet Süreleri	f	%
0-5 yıl arası	8	40
6-10 yıl arası	8	40
11-15 yıl arası	2	10
16-20 yıl arası	2	10
TOPLAM	20	100

Tablo 3'te görüldüğü gibi, çalışma grubunu oluşturan alan uzmanlarının %40'ı 0-5 yıl, diğer %40'ı 6-10 yıl, %10'u 11-15 yıl ve diğer %10'u ise 16-20 yıl süresince çalıştıkları kurumlarda müzik eğitimcisi olarak görev yaptıklarını belirtmiştir. Bu bulgular, araştırma grubunu oluşturan alan uzmanlarının hizmet sürelerinin geniş bir dağılım sergilediğini ve büyük çoğunluğunun 0-5 ve 6-10 yılları arasında hizmetlerinin olduğunu göstermektedir.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada, uzun hava kültürünün bilinirlik düzeyine yönelik katılımcıların görüşlerini almak için “Yarı Yapılandırılmış Görüşme” uygulanmıştır. Görüşme soruları alan uzmanlarının görüşleri alınarak tasarlanmıştır. Görüşmelerde veriler, ses kaydı ve yazılı görüşme formu ile kaydedilmiştir. Görüşme, belirlenen amaç çerçevesinin içinde kalınması ve bu amaçla hangi verilerin toplanacağını belirlemek için sınırlandırılması gerekçesiyle yarı yapılandırılmış olarak planlanmıştır. Görüşmede katılımcılardan, halk müziğinin bir alt türü olan uzun hava kültürü ve aktarımı konusundaki düşünceleri sınırları daha önceden belirlenmiş beş farklı soru aracılığıyla elde edilmiştir.

2.4. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Görüşmeler sonucunda elde edilen ham veriler “içerik analizi tekniği” kullanılarak analiz edilmiş olup, elde edilen veriler tablolaştırılarak yorumlanmıştır. “İçerik analizi, insanların söyledikleri ve yazdıklarının açık talimatlara göre kodlanarak nicelleştirilmesi, sayısallaştırılması süreci olarak tanımlanabilir. Bu yaklaşımın özünde yazılan ve söylenenlerin kategorileştirilmesi ve ne sıklıkta olduklarını saymak yatar” (Balci, 2001).

3. BULGULAR

Bu bölümde çalışma grubunu oluşturan öğretmen ve akademisyenlerin yarı yapılandırılmış görüşmelerle elde edilen görüşlerine yönelik bulgulara yer verilmiştir. Bölümde öncelikle toplanan verilerden örnekler verilmiş, daha sonra bulgular tablo halinde sunularak yorumlanmıştır.

3.1. Çalışma Grubunu Oluşturan Kişilerin Uzun Havalara İlişkin Görüşleri

Araştırmada, çalışma grubundan uzun havaların genel karakteristik özelliklerine yönelik düşünceleri ve görüşleri alınmak istenmiştir. Çalışma grubuyla yapılan görüşmede tasarlanan sorulara alınan cevapların bazıları birebir kişilerin ifadelerine göre örnek amaçlı yazılmıştır. Örnek amaçlı yazılan cümleler, kişilerin isimlerinin verilmemesi için Katılımcı (K1), (K2).. şeklinde ifade edilmiştir. Buna göre, Çalışma grubuna sorulan beş açık uçlu soruya ilişkin verilerden elde edilen örnekler, bulgular ve yorumlar şöyledir;

3.1.1. Birinci Soruya İlişkin Bulgular

“Türkiye’de icra edilen uzun hava türleri ve hangi yörelerde görüldüklerine dair düşünceleriniz nelerdir?” aşağıda birinci soruya ilişkin görüşlerden bazı örnekler sunulmuştur;

Şöyle sıralayabiliriz ki Yol havası: doğu Karadeniz Trabzon, Rize; Gurbet havası: Ege Boğaz havası: özellikle Yörüklerin yaşadıkları coğrafya Egenin bir kısmı, batı Akdeniz; Efilo: Tokat’ın doğusu ordunun güneyi; Sümmani: Erzurum – Kars – Bayburt, Gümüşhane’nin güneyi ve doğusundan itibaren; Çamşılı – Emlek ağzı Sivas Malatya’nın bir kısmı Hoyrat: özellikle güneydoğu, Elâzığ ve Kerkük kısmen doğu Anadolu; Maya: doğu Anadolu Barak: güney ve güneydoğu, Adana, Kilis Antep hattı, Maraş Adıyaman Malatya’nın bir bölümü ve Urfa’nın bir bölümü; Bozlak ise genellikle İç Anadolu Ankara, Çorum hattı Yozgat’ın doğusuna kadar olan

bölge, güneyde de Adana'nın kuzeyinden itibaren Niğde Nevşehir kayserinin bir kısmı Aksaray özellikle Kırıkkale ve Kırşehir aklına ilk gelenler bunlar(K1).

Şimdi yörelere göre uzun havalar için yapılan adlandırmaları sayacak olursak; Gaziantep, Urfa, Kilis, Adana ve Kahramanmaraş'ın bazı kesimlerinde Barak, İç Anadolu (yaygın olarak Kırıkkale, Kırşehir, Çorum) ve Toroslarda Bozlak, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde (Erzurum, Erzincan; Diyarbakır, Elazığ, Şanlıurfa ve Irak Türklerinin yaşadığı Kerkük) Hoyrat ve maya, Teke bölgesinde Gurbet Havaları, Özellikle Doğu Karadeniz'de Yol Havaları, Sivas'ın belli kesimlerinde Emlek ağzı uzun havalar, Ordu-Akkuş-Niksar-Tokat- Reşadiye hattında Efilo havaları (bu havaların kırık hava formunda olan örnekleri de mevcut), Elazığ ve Şanlıurfa'da, Tahir makamının bir dalı olan kürdi 'den sonra okunan uzun hava türü Elezber, Belli yörelerle kısıtlanamayan yörelere göre icrası değişebilen bir uzun hava türü, ağıtlar. (Aslında çok önemli bir alan olduğunu düşünüyorum.) bu tür kırık hava olarak da karışımıza çıkabilir. Müstezat'ı da belirtmek istiyorum. Bu tür de kırık ve uzun hava şeklinde icra edilebilmektedir. Bir de gazeller var. Özellikle yine Gaziantep ve Şanlıurfa dolaylarında karşılaştığımız. Burada da Kazancı Bedii ismi öne çıkıyor. Araban Gazel, Hüsnün senin ey dilber gibi örnekler mevcut(K5).

Bildiğim yani aklıma gelen uzun hava türleri Bozlak, barak ve gurbet havaları. Yörelere ise Karadeniz, Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu yöresi, Orta Anadolu yöresi ve Teke yöresidir (K3).

Tablo 4. Uzun Hava Türlerinin Bilinirliğine İlişkin Çalışma Grubunun Kullandıkları İfadelerinin Genel Dağılımları

Çalışma Grubunun İfadelerinden Tespit Edilen Uzun Hava Türleri	Kullanılma Sıklığı(f)	Yüzde(%)
Bozlak	20	100
Barak	20	100
Gurbet	18	90
Hoyrat	18	90
Yol Havası	15	75
Maya	10	50
Gazel	8	45
El-Ezber	6	30
Arguvan Havası	6	30
Çamşılı Ağzı	5	25
Divan	4	20
Efilo Havası	4	20
Tecnis	3	15
İbrahimi	3	15
Boğaz Havası	2	10
Mugam	2	10
Emlek Ağzı	2	10
Ağıt	2	10
Kaside	1	5
Ela Gözlü	1	5
Sümmani	1	5
Yayla Havası	1	5
Müstezat	1	5
Eğın Ağzı	1	5
Görüş belirten toplam kişi	N=20	

Katılımcılardan uzun hava türlerinin bilinirliğe yönelik elde edilen bulgular, yukarıdaki tabloda en fazla bilinen uzun hava türlerine göre sıralanmıştır. Buna göre, tablo 4'te, katılımcıların büyük çoğunluğunun Türkiye'de icra edilen uzun hava türlerinden en çok Bozlak ve Barak (%100), Gurbet Havası ile Hoyrat %90 ve Yol havası %75 oranında bildikleri görülmektedir. Buna karşın Maya ve diğer uzun hava türlerini %50 ve altında, yani katılımcıların yarısından fazlasının bilmediği görülmüştür. Bu bulgulara göre, en yüksek oranda bilinen uzun hava türlerinin Bozlak, Barak, Gurbet Havası, Hoyrat ve Yol havası olduğu, en az bilinen uzun hava türlerinin ise Eğın Ağzı, Müstezat, Yala Havası, Sümmani Ağzı, Ela Gözlü ve Kaside olduğu tespit edilmiştir. Buna göre, %50 bilinirlik oranı baz alındığında Uzun hava türlerinden altı tanesinin bu oran ve üzerinde kalması, buna karşın on beş tanesinin ise %25 ve altında bilinirlik oranına sahip olması dikkat çekici ve üzerinde durulması gereken bir bulgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Altı uzun hava türünün diğerlerine göre bilinirlik düzeyinin yüksek olması sebebinin, bu türlerin görsel, işitsel olarak sosyal medyada ve müziksel etkinliklerde daha çok yer almasından kaynaklandığı düşünülebilir. Katılımcıların uzun hava türlerinin görüldüğü bölgelerle ilgili ifadeleri aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 5. Uzun Hava Türlerinin Görüldüğü Bölgelere İlişkin Çalışma Grubunun Kullandıkları İfadelerinin Genel Dağılımları

	Türler	Çalışma Grubunun Türlerin Hangi Yörelerde Görüldüğüne Dair Tespit Edilen Görüşleri	Kullanılma Sıklığı(f)
Tema	Bozlak	Orta Anadolu Bölgesi	20
		Toroslar	4
		Çukurova Bölgesi	3
		Akdeniz Bölgesi	2
	Yol Havası	Karadeniz Bölgesi	14
	Gurbet Havası	Teke Yöresi	17
	Barak	Gaziantep	12
		Güneydoğu Anadolu Bölgesi	11
		Kahramanmaraş	6
		Şanlıurfa	6
		Adana	4
	Hoyrat	Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi	13
		Elazığ	8
		Şanlıurfa	5
		Kerkük	5
		Diyarbakır	5
	El-Ezber	Elazığ	4
		Doğu Anadolu Bölgesi	1
		Şanlıurfa	1
	Maya	Doğu Anadolu Bölgesi	5
		Elazığ	3
		Erzurum, Erzincan,	3
		Harput, Diyarbakır, Kilis, Antep Maraş	1
	Gazel	Şanlıurfa	6
		Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi	2
		Diyarbakır	2
		Gaziantep	2
	Kaside	Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi	1
	Yayla Havası	Karadeniz Bölgesi	1
	Divan	Şanlıurfa	3
		Kerkük	3
		Güneydoğu Anadolu bölgesinde	2
		Gaziantep	1
		Diyarbakır	1
Ela Gözlü	Kemaliye	1	
Mugam	Azerbaycan	2	
	Kars	2	
Arguvan	Malatya	5	
	Doğu Anadolu Bölgesi	2	
Boğaz Havası	Egenin bir kısmı	1	
	Batı Akdeniz	1	
Efilo Havası	Tokat'ın Doğusu	3	
	Ordu ve Güney kesimleri	2	
Sümmani	Erzurum, Kars, Bayburt, Gümüşhane güney ve doğusunda	1	
Çamşılı Ağzı	Sivas ve Malatya arasında	5	
Emlek Ağzı	Sivas, Kayseri, Yozgat	1	
	Orta Anadolu	1	
İbrahimi	Şanlıurfa	3	
Müstezat	-	0	
Ağıt	Anadolunun hemen hemen her yerinde	1	
Tecnis	Harput-Elazığ	2	
	Doğu Bölgelerinde	1	
Görüş belirten toplam kişi			N=20

Tablo 5'ten anlaşılacağı üzere katılımcıların hepsi, bozlak türünün "Orta Anadolu" bölgesinde görüldüğünü, bunu yanında çok az bir kısmı ise Akdeniz, Çukurova ve Toroslarda görüldüğünü belirtmiştir. %100 oranında bilinen bozlağın, en sık bilinen tür olmasına rağmen, görüldüğü bölgeler için sadece Orta

Anadolu'da yığılmanın olması, diğer bölgeler için ise katılımcıların çok az bir kısmının görüş belirtmesi dikkat çekicidir. Katılımcıların büyük çoğunluğu(%70) Yol Havası türünün Karadeniz bölgesinde görüldüğünü; büyük çoğunluğu (%85) Gurbet Havası türünün Teke Yöresinde görüldüğünü; katılımcıların yaklaşık yarısı(%50) Barak türünün; katılımcıların yarıdan fazlasının(%65) Hoyrat türünün Doğu Anadolu ve Güney Doğu Anadolu bölgesinde görüldüğünü yarıdan az kısmının ise Diyarbakır, Şanlıurfa, Kerkük, Elazığ da görüldüğünü; katılımcıların çok az bir kısmının El-ezber türünün Doğu Anadolu, Elazığ ve Şanlıurfa bölgesinde görüldüğünü; katılımcıların çok az bir kısmı Maya türünün Doğu Anadolu, Elazığ, Erzurum, Erzincan, Harput, Diyarbakır, Kilis, Antep ve Maraş'ta görüldüğünü; katılımcıların az bir kısmı Gazel türünün Doğu ve Güney Doğu Anadolu, Şanlıurfa, Diyarbakır ve Gaziantep'te görüldüğünü; katılımcıların çok az bir kısmı(%5) Kaside türünün Doğu ve Güney Doğu Anadolu bölgesinde görüldüğünü; katılımcıların çok az bir kısmı(%5) Yayla Havası türünün Karadeniz bölgesinde görüldüğünü; katılımcıların çok az bir kısmı(%15 ve altı) Divan türünün Şanlıurfa, Diyarbakır, Kerkük, Gaziantep ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde görüldüğünü; katılımcıların çok az bir kısmı(%5) Ela-Gözlü türünün Kemaliye de görüldüğünü; katılımcıların çok az bir kısmı(%10) Muğam türünün Azerbaycan ve Kars'ta görüldüğünü; katılımcıların çok az bir kısmı(%15 ve altı) Arguvan Havası türünün Doğu Anadolu bölgesi ve Malatya'da görüldüğünü; katılımcıların çok az bir kısmı(%5) Boğaz Havası türünün Batı Akdeniz ve Ege'nin bir kısmında görüldüğünü; katılımcıların çok az bir kısmı(%15 ve altı) Efilo Havası türünün Tokat'ın doğusu ile Ordu ve güney kesimlerinde görüldüğünü; katılımcıların çok az bir kısmı(%5) Sümmani Ağzı türünün Erzurum, Kars, Bayburt, Gümüşhane'nin güney ve doğusunda görüldüğünü; katılımcıların %25'lik bir diliminin Çamşılı Ağzı türünün Sivas ve Malatya arasındaki gölgede görüldüğünü; katılımcıların çok az bir kısmı(%5) Emlek Ağzı türünün Orta Anadolu ile Sivas, Kayseri ve Yozgat bölgesinde görüldüğünü; katılımcıların %15'i İbrahimî Şanlıurfa bölgesinde görüldüğünü; katılımcıların çok az bir kısmı(%5) Ağıt türünün Anadolu'nun her yerinde görüldüğünü; katılımcıların çok az bir kısmı(%10 ve altı) Tecnis türünün Harput, Elazığ ve Doğu bölgesinde görüldüğünü ifade ettikleri buna karşın Müstezat türüne dair kimsenin bir ifade de bulunmadığı tespit edilmiştir. Buna göre, katılımcıların oldukça büyük çoğunluğunun (%50 ve fazlası) Bozlak, Barak, Yol Havası, Gurbet Havası ve Hoyrat türlerinin görüldükleri bölgelerle ilgili çeşitli fikirleri varken, diğer birçok uzun hava türünün görüldüğü yöreler hakkında ki görüşleri oldukça az ve birbirleriyle ilişkisiz bir yapı gösterdiği söylenebilir. Bunun sebebi olarak, görüş çoğunluğunun yoğunlaştığı bu beş türe ilişkin yazılı, basılı, görsel ve işitsel çalışmaların, diğer az bilinen on dokuz türe göre daha çok yapıldığından kaynaklandığı düşünülebilir.

2.1.2. İkinci Soruya İlişkin Bulgular

“Bildiğiniz bu uzun hava türlerinin müzikal özellikleri(makam, ayak, seyir, süsleme çeşitleri, ezgi sınırları, enstrümanlarına göre düzenleri(akort sistemleri)) hakkında neler söyleyebilirsiniz?” aşağıda ikinci soruya ilişkin görüşlerden bazı örnekler sunulmuştur;

Aklıma ilk olarak gelen tür hoyratlar. Bu hoyratların karar sesi “si” dir. TSM nazariyatına göre düşünecek olursak segah ve hüzzam makamlarına denk gelmektedir. Bu eserlerin icrasında Bağlamada “Segah düzeni” adı verdiğimiz bir akort düzeni kullanılmaktadır. Bozlaklarda Abdal düzenine rastlanır. İcra “la” perdesinden olduğu durumda karar sesini güçlendirmek için bu düzen kullanılmaktadır.. Diğer bir düzen de çöğür düzeni olarak bildiğimiz kısa saplı bağlama akordu. Erzurum aşıklarının seslendirdiği uzun havaları buna örnek olarak verebilirim ilk bakışta. Ve müstezat düzeni. Rast-Mahur-Nikriz dizisine sahip uzun havalarda yoğun olarak tercih ediliyor bu düzen. Tabi icranın yapılacağı karar sesi do ise. (K4).

Hoyratlar genelde uşşak, rast, hüseyini, mahur, hüzzam, segah, kürdi makamları kullanılır, eşlik eden sazlar ise bağlama, kanun, klarnet, ud eşlik eder.4-5 ses aralığında olduğu gibi 11 ses aralığında olan hoyratlar da vardır. Mayalar genelde hüseyini makamında olur, genişlik bir oktavı aşmaz. Bozlaklar ses genişliği 1 oktavdan fazladır. Genelde Bağlama, keman, zurna, eşlik eder. Makam olarak sıklıkla kürdi, muhayyer kürdi, karcıgar, hüseyini, uşşak kullanılır Baraklar ses genişliği 1 oktav ve bazen 1 oktavı geçen baraklar da vardır Çok sık trillerin ve ters glisandoların yapıldığı bir türdür. Bağlama, keman, zurna eşlik eder. Yol havası genellikle serbest ritimli, tulum ve kemençe eşlik eder. Gurbet havası ses genişliği 1 oktavı aşmaz, genelde sipsi, üç telli, bağlama, kaval, zurna, kabak kemane ve cura eşlik eder. Hüseyini, gerdaniye ve Gülizar makamları

kullanılır. Divanlar genelde rast, mahur ve acemaşiran makamları kullanılır Bağlama, ud, kanun, klarnet eşlik eder. (K1).

Bozlakların kendine has seyir ve dizi özellikleri vardır, Avşar bozlaklarında genellikle dizinin 8. ve 11. derecelerinden başlar, tizden karar sese inici seyirle çoğunlukla 4.derecede askıda kalarak karara döner, Türkmen bozlaklarında Kürdi, Muhayyer Kürdi makamlarının ya da Kürdili hicazkar makamının dizisine benzer özellikler gözlemlense de seyirleri kendine has özellikler taşır, bozlaklarda triller çarpmalar bağlamada boğumlama, tremolo gibi icra teknikleri sıklıkla kullanılır, Barak havalarda çoğunlukla Hicaz ve Saba makamlarının dizi özellikleri gözlemlenebilir, hicaz dörtlüsünün 2. Ve 3. Dereceleri arasında glissando sık kullanılan bir süsleme tekniğidir. Gurbet havalarda da bozlaklar gibi tizden pese bir seyir karakteri vardır, dizinin belli seslerinde yarım ses glissando ile pestleşmelere gurbetlerde sıklıkla rastlanır. (K6).

Görüş örnekleri ve tablo 6'da , katılımcıların yarısına yakını (%45)Türkiye'de icra edilen uzun hava türlerinden Bozlak türünün Dizi-Makam-Ayak yapısı için Kürdi Makamında olduğunu belirtmişler, çok az bir kısmı da Hüseyini, Kürdi, Karcıgar, Uşşak ve Hicaz makamı özelliklerini gösterdiğini belirtmişlerdir.%5'lik bir dilim inici-çıkıcı ve kendine has bir seyri olduğunu söylerken, %15 lik bir dilimde inici seyir özelliği gösterdiğini belirtmişlerdir.%80'lik bir dilim ise bu konuda herhangi bir görüş belirtmemiştir.%20'lik bir dilim süslemeler içerisinde çarpmanın kullanıldığını belirtmiş, %15 ise trill kullanıldığını belirtmiştir.%10'luk bir dilim ise özel hançere ve sekileme kullanıldığını %5 kişi ise boğumlama kullanıldığını belirtmiştir.%10'u bir kısmı 1 oktavı aşan ses sahasına sahip olduğunu söylerken %10'uda iki oktavı aşan ses alanına sahip olduğunu belirtmişlerdir. Geriye kalan %80'lik kısım görüş belirtmemiştir. %30'u enstrümanlardan bağlamaya göre Abdal düzeninin kullanıldığını ifade ederken, %10'luk bir kısmı bozlak düzeni olarak ifade etmiş, %5'i de bozuk düzende icra edildiğini ifade etmiştir. Yine katılımcıların %25'i eşlik sazı olarak bağlamanın kullanıldığını, %20'si keman ve %20'lik bir dilimde zurnanın eşlik sazı olarak kullanıldığını belirtmiştir.

Katılımcıların yarısı (%50) Türkiye'de icra edilen uzun hava türlerinden *Barak* türünün Dizi-Makam-Ayak yapısı için Hicaz makamında olduğunu belirtmişler, çok az bir kısmı da Saba, Uşşak, Hüseyini, Mahur, Garip Ayağı ve Rast makamı özelliklerini gösterdiğini belirtmiştir. %10'luk dilim inici seyir yapısı gösterdiğini ifade ederken, %5'lik bir dilim de inici-çıkıcı bir seyir yapısına sahip olduğunu ifade etmiştir. %10'luk bir dilim süslemeler içerisinde sık trill kullanıldığını belirtirken, %10'luk bir dilim hicaz dörtlüsünün 2. Ve 3. Derecesinde ters glissando yapıldığını ifade etmiş, %5'lik bir dilim ise özel hançere yapıldığını söylemiş lakin nasıl bir özelliği olduğu belirtmemiştir. Bunun yanında katılımcıların büyük bir çoğunluğu (%75) bu konuda görüş belirtmemiştir. Katılımcıların %5'lik bir kısmı bir oktav ses aralığında olduğunu söylerken %10'luk bir kısmı ise bir oktavı geçen ses aralığına sahip olduğunu ifade etmiştir. Burada da katılımcıların büyük çoğunluğu (%85) görüş belirtmemiştir. Enstrümanlarına göre kullanılan akort sistemlerine dair hiçbir katılımcı görüş bildirmezken, eşlik eden sazlara yönelik katılımcıların %20'lik bir dilimi bağlama, %20'si keman ve %20'si de zurna olarak görüşlerini belirtmişlerdir.

Katılımcıların %20'si Türkiye'de icra edilen uzun hava türlerinden Hoyrat türünün Dizi-Makam-Ayak yapısı için Uşşak Rast ve Hüseyini makamı özelliklerini taşıdıklarını ifade ederken, %10'luk bir dilim ise mahur, hüzzam, segâh, kürdi, muhayyer ve hicaz makamı özellikleri gösterdiğini ifade etmiş, %5'lik bir dilim ise karcıgar ve gerdaniye makamlarının özelliklerini taşıdığını ifade etmiştir. Oldukça çeşitlilik gösteren bu ifadelerde katılımcıların büyük çoğunluğu (%65) herhangi bir ifadeye bulunmamıştır. Katılımcıların %5'lik bir kısmı hoyratların inici seyir özelliği gösterdiğini ifade ederken geriye kalan %95'lik bir kısmı ise görüş belirtmemiştir. Hoyratlardaki süsleme yapılarına dair hiçbir katılımcı görüş bildirmemiştir. Ses aralığına ilişkin katılımcılardan %5'i dört-beş ses aralığında olduğunu, %5'i on bir sestem oluştuğunu, %5'i de bir oktavı aşan bir ses alanına sahip olduğunu ifade etmişlerdir. Geriye kalan büyük çoğunluk (%85) ise bu konuda görüş belirtmemiştir. %5'lik bir dilim enstrümanlara göre kullanılan akort sistemi için bağlama da segâh düzeni kullanıldığını belirtmiş, geriye kalan %95'lik dilim ise görüş belirtmemiştir. Kullanılan eşlik sazlarına göre ise katılımcıların %20'si klarnet, %20'si bağlama, ud, keman ve %15'i kanun kullanıldığını belirtmişlerdir.

Tablo 6. İkinci Soruya İlişkin Çalışma Grubunun Kullandıkları İfadelerinin Genel Dağılımları

Tür	Dizi-Makam-Ayak	K. S. (f)	Seyir	K. S. (f)	Süslemeler	K. S. (f)	Ezgi Sınırları	K. S. (f)	Enstrümanl ara göre Akort Sistemleri	K. S. (f)	Eşlik Sazları	K.S . (f)	
TEMA	Bozlak	Kürdi Muhayyer Karcıgar Hicaz Uşşak Hüseyni	9 5 3 3 2 2	İnici Seyir Kendine has İnici- Çıkıcı	3 1 1	Çarpma Trill Sekileme Özel Hançere Boğumlama	4 3 2 2 1	1Oktavı aşan 2 Oktavı aşan	2 2	Bağlama: - Abdal Düzeni - Bozlak Düzeni -Bozuk Düzen	6 2 1	Bağlama Keman Zurna	5 4 4
	Barak	Hicaz Sabâ Uşşak Hüseyni Mahur Garip A. Rast	10 3 3 3 3 1 1	İnici Seyir İnici Çıkıcı	2 1	Sık Trill Hicaz Dörtlüsünün 2.ve3.derecesi Ters Glissando Özel Hançere	2 2 1	1 Oktav 1Oktavı Geçen	1 2	-	0	Bağlama Keman Zurna	4 4 4
	Hoyrat	Uşşak Rast Hüseyni Mahur Hüzzam Segah Kürdi Muhayyer Gerdaniye Hicaz Karcıgar	4 4 4 2 2 2 2 2 1 2 1	İnici Seyir	1	-	0	4-5 Ses 11 Ses 1Oktavı Aşan	1 1 1	Bağlama: -Segâh Düzeni	1	Klarnet Bağlama Ud Keman Kanun	5 4 4 4 3
	Gurbet	Hüseyni Karcıgar Uşşak Gerdaniye Gülizar Muhayyer	4 2 2 1 1 1	- İnici Çıkıcı Seyir - İnici Seyir	2 1	-Yarım ses ters glissando	1	-1 Oktavı aşmaz -1 buçuk oktav	2 1	-	0	3 Telli Cura Sipsi Bağlama KabakK. Kaval Zurna	7 6 6 6 3 1
	Yol Havası	Uşşak Hüseyni Gülizar Hicaz	2 2 1 1	-	0	-2'li üçlü aralıklarda Çarpımlar	1	-Bir oktav	1	-Kemençe Akordu 4'lü sistem	1	Kemençe Tulum D.Kaval Bağlama	6 5 1 1
	Maya	Hüseyni Uşşak Gülizar	4 2 1	-	0	-	0	1Oktavı aşmaz 1Oktava yakın	1 1	-	0	Bağlama Klarnet Mey Balaban Zurna	4 3 3 1 1
	Divan	Rast Mahur Acemaşiran Arazbar Kürdi Hüseyni	2 1 1 1 1 1	-	0	-	0	-1 Oktavı aşar	1	-	0	Bağlama Ud Kanun Klarnet	1 1 1 1
	Efilo Havası	Çargâh Hüseyni Do Müstezat	2 1 1 1	-	0	-Sol-Miden ters Glissando	1	-	0	-	0	Keman Dilli Kaval	1 1
	Sümmani Ağzı	Hüseyni Gerdaniye	1 1	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0
	Gazel	Gazel	-	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0
	Çamşılı Ağzı	Uşşak Hüseyni	1 2	-	0	-	0	-1 Oktava yakın ses aralığı	1	-	0	Bağlama Tambur Keman Zurna	1 1 1 1
	Arguvan	Hüseyni	1	-İnici Seyir	1	-	0	-1 Oktava yakın	1	-	0	Bağlama Kaval	2 1
	Emlék Ağzı	Hüseyni	1	-	0	-	0	-	0	-	0	Bağlama	1

(Tablo 6'nun devamı)												
Tür	Dizi-Makam-Ayak	K. S. (f)	Seyir	K. S. (f)	Süslemeler	K. S. (f)	Ezgi Sınırları	K. S. (f)	Enstrümanlar ara göre Akort Sistemleri	K. S. (f)	Eşlik Sazları	K.S. (f)
El-ezber	Hüseyini	2	-	0	-	0	-	0	-	0	Klarnet	1
	Uşşak	1	-	0	-	0	-	0	-	0	Cümbüş	1
Eğin Ağzı	Hüseyini	1	-	0	-	0	-	0	-	0	Kanun Bağlama	1

Katılımcıların %10'u Türkiye'de icra edilen uzun hava türlerinden *Yol Havası* türünün Dizi-Makam-Ayak yapısı için Uşşak ve Hüseyini, %5'i ise Gülizar ve Hicaz makamı özelliğini bünyesinde taşıdığını belirtmişlerdir. Katılımcıların hiçbiri seyir özelliği hakkında bir ifade bulunmamıştır. Katılımcıların %5'i süsleme özelliklerine dair ikili ve üçlü aralıklarda çarpmalar olduğunu ifade etmiştir. %5'i bir oktav ses alanı içerisinde ifade edildiğini belirtmiştir. %5'i de Kemeçe de kullanılan akort ve 4'lü sistemin kullanıldığını belirtmiştir. Bunun dışında ki büyük çoğunluk ise (%95) herhangi bir görüş belirtmemiştir. Eşlik eden sazlar hakkında ise, katılımcıların %30'u kemeçe, %25'i tulum ve %5'i de dilli kaval ve bağlamanın kullanıldığını belirtmiştir.

Katılımcıların %20'si Türkiye'de icra edilen uzun hava türlerinden *Maya* türünün Dizi-Makam-Ayak yapısı için hüseyini, %10'u uşşak ve %5'i Gülizar makamı özellikleri taşıdığını belirtmişlerdir. Mayaların seyir özellikleri ve kullanılan süsleme teknikleri hakkında hiçbir katılımcı herhangi bir ifade bulunmamıştır. Katılımcıların %10'u bir oktavı aşmayan bir ses aralığına sahip olduğunu belirtirken katılımcıların geri kalan büyük çoğunluğu (%90) herhangi bir ifade bulunmamıştır. Eşlik eden sazlar hakkında ise katılımcıların %20'si bağlamanın kullanıldığını, %15'i klarnet ve mey'in kullanıldığını, %5'lik bir dilim ise balaban ve zurnanın kullanıldığını belirtmişlerdir.

Katılımcıların %10'u Türkiye'de icra edilen uzun hava türlerinden *Divan* türünün Dizi-Makam-Ayak yapısı için rast, %5'i ise mahur, acemaşiran, arazbar kürdi ve hüseyini makamı özelliklerini taşıdıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların hiçbiri divanların seyir özellikleri, içerisinde barındırdığı süsleme teknikleri ve enstrümanlarına göre akort düzenleri hakkında hiçbir ifade bulunmamışlardır. Bunun yanında katılımcılardan %5', bir oktavı açmayan bir ses alanına sahip olduğunu belirtmiştir, geriye kalan büyük bir çoğunluk herhangi bir görüş bildirmemiştir. Divanlara eşlik eden sazlar hakkında ise katılımcıların %5'i bağlama ud, kanun, klarnetin kullanıldığını belirtmişlerdir.

Katılımcıların %10'u Türkiye'de icra edilen uzun hava türlerinden *Efilo Havası* türünün Dizi-Makam-Ayak yapısı için çargâh, %5'lik bir kısım ise do müstezat ve hüseyini makamı özellikleri gösterdiğini belirtmiştir. Katılımcılardan hiçbiri Efilo Havalalarının seyir, ses alanı ve enstrümanlarına göre akort sistemleri hakkında herhangi bir ifade de bulunmamıştır. %5'lik bir kısmı Efilolarda kullanılan süsleme teknikleri için sol-Miden tersten glissando ifadelerinde bulunmuştur. Bunun yanı sıra katılımcılardan %5'lik dilimi eşlik eden saz için keman ve dilli kaval ifadelerinde bulunurken, katılımcıların büyük çoğunluğu ise(%90) herhangi bir görüş belirtmemiştir.

Katılımcıların %10'u Türkiye'de icra edilen uzun hava türlerinden *Sümmani Ağzı* türünün Dizi-Makam-Ayak yapısı için hüseyini ve gerdaniye makamı özellikleri taşıdığını belirtmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğu ise herhangi bir görüşte bulunmamıştır, aynı zamanda katılımcıların hiçbiri, Sümmani ağzı türünün seyir, kullanılan süsleme teknikleri, ses alanı, enstrümanlara göre kullanılan akort sistemleri ve eşlik eden sazlaraya yönelik herhangi bir görüş belirtmemiştir.

Katılımcıların hiçbiri (%0) Türkiye'de icra edilen uzun hava türlerinden *Gazel* türünün Dizi-Makam-Ayak yapısı, seyir özellikleri, kullanılan süsleme teknikleri, ses alanı, enstrümanlara göre kullanılan akort sistemleri ve eşlik eden sazlaraya yönelik herhangi bir ifade de bulunmamışlardır.

Katılımcıların %10'u Türkiye'de icra edilen uzun hava türlerinden *Çamşılı Ağzı* türünün Dizi-Makam-Ayak yapısı için hüseyini ve %5'i de uşşak makamı özellikleri gösterdiğini ifade etmişlerdir. Katılımcıların %5'i ses alanı olarak bir oktav ses alanı içerisinde icra edildiğini söylerken geriye kalan büyük çoğunluk (%95) herhangi bir görüş belirtmemiştir. Katılımcıların çok az bir kısmı %5, eşlik eden sazlaraya yönelik, bağlama, %5 keman, %5, tambur ve %5 zurna olarak görüş belirtirken geriye kalan büyük çoğunluk ise herhangi bir görüş belirtmemiştir. Katılımcıların hiçbiri Çamşılı Ağzın 'da kullanılan seyir özellikleri, süsleme teknikleri enstrümanlara göre akort sistemleri hakkında herhangi bir bilgi vermemiştir.

Katılımcıların %5'i Türkiye'de icra edilen uzun hava türlerinden *Arguvan Havası* türünün Dizi-Makam-Ayak yapısı için hüseyini, seyir özelliği için inici ve ses alanı için bir oktava yakın olduğunu ifade etmişler, kullanılan süsleme teknikleri ve enstrümanlara göre akort sistemleri hakkında herhangi bir görüş belirten olmamıştır. Bunu yanında katılımcıların %10'u bağlama ve %5'i keman olarak eşlik sazının kullanıldığını belirtmiştir.

Katılımcıların %5'i Türkiye'de icra edilen uzun hava türlerinden *Emlak Ağzı* türünün Dizi-Makam-Ayak yapısı için hüseyini kullanılan eşlik sazı için ise bağlama ifadesinde bulunurken, hiçbir katılımcı Emlak ağzı türünün seyir özellikleri, kullanılan süsleme teknikleri, ses alanı ve enstrümanlara göre akort sistemlerine yönelik herhangi bir görüş belirtmemiştir.

Katılımcıların %10'u Türkiye'de icra edilen uzun hava türlerinden *El-Ezber* türünün Dizi-Makam-Ayak yapısı için hüseyini, %5'i uşşak ve %5'i de hicaz makamı özellikleri gösterdiğini ifade ederken geriye kalan büyük bir kısım herhangi bir görüş belirtmemiştir. Katılımcıların hiç biri (%0) seyir özellikleri, kullanılan süsleme teknikleri, ses alanı, enstrümanlara göre akort sistemleri hakkında bir görüş belirtmemiştir. Ayrıca katılımcıların %5'i klarnet ve %5 cümbüş olacak şekilde eşlik eden sazlara yönelik ifadelerle bulunmuşlardır.

Katılımcıların %5'i Türkiye'de icra edilen uzun hava türlerinden *Eğin Ağzı* türünün Dizi-Makam-Ayak yapısı için hüseyini makamı özellikleri taşıdığını belirtirken, geriye kalan büyük bir çoğunluk(%95) herhangi bir görüş belirtmemiştir. Katılımcıların hiç biri Eğin Ağzı türünün seyir özellikleri, kullanılan süsleme teknikleri, ses alanı ve enstrümanlara göre kullanılan akort sistemlerine yönelik herhangi bir görüşte bulunmamıştır. Bunu yanında %5'i eşlik sazı olarak kanun, %5'ide bağlamanın kullanıldığını ifade etmişlerdir.

Buna göre, katılımcıların büyük çoğunluğunun dizi-makam-ayak kavramı hakkındaki görüşleri, uzun hava türlerinden Bozlak, Barak, Gurbet Havası, Hoyrat ve Yol Havasında yoğunluk göstermektedir. Bunun dışında diğer türlerin seyir, akort düzenleri, süsleme özellikleri ve ezgi sınırları hakkında katılımcılar görüş belirtmemiştir. Bunun sebebi olarak günümüzde daha çok bu türlerin icra edildiği ve bilimsel olarak araştırıldığı, diğer türlerin ise akademik anlamda araştırılmamış olması ve müzik çevrelerinde de diğer türler kadar sıklıkla icra edilmediğinden kaynaklandığı düşünülebilir.

3.1.3. Üçüncü Soruya İlişkin Bulgular

“Uzun havalarda işlenen konular hakkında bildiklerinizi söyler misiniz?” aşağıda üçüncü soruya ilişkin görüşlerden bazı örnekler sunulmuştur;

Uzun havalarda görülen konular genelde feryat, acı, isyan yüklüdür. Ağıt gibi konular genelde işlenir(K2).

Uzun havalar toplumda meydana gelen bütün toplumsal ve doğa olaylarını konu olarak işlemiştir. İnsanın insan ile ilişkisi, insanın doğa ile ilişkisi her işlenmiştir. Yeri geldiği zaman insanın ya da toplumun görmüş olduğu zulmü yansıtmış, yeri geldiği zaman bir kuşun kanadının kırık olmasını kendi duygusallığına bağlamıştır. Doğa olaylarını (depem, sel vb.) ve sonuçlarını yine uzun havalarda yansıtmıştır. Sevdiğinin yüzüne söyleyemediği duygularını (Aşk, ayrılık acısı vb.) da yine uzun havalar yoluyla aktarmıştır(K9).

Yiğitlik, kahramanlık,, gurbet, ayrılık, ölüm, aşk, toplumsal olaylar vb. konuları içerirler diye düşünmekteyim(K8).

Görüş örnekleri ve tablo 7'den anlaşılacağı üzere, katılımcıların uzun havalarda işlenen konular hakkındaki ifadelerinde büyük çoğunluğu(%90) aşk olduğunu, bunu takiben %80'inin ayrılık, %75'inin ölüm ve %50'sinin gurbet gibi konuların işlendiği yönünde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Bunun yanında, %50 den daha az bir dilim ise, Göç, Düğün, Toy, Doğum, Yiğitlik, Yoksulluk, Sıla, Hasret, Doğa olayları, Feryat, İsyen, Kahramanlık, Aşiret Kavgaları Töre ve Acı gibi konuların işlendiğini belirtmektedir. Buna göre uzun havalarda işlenen konuların daha çok Aşk, Ayrılık, Ölüm ve Gurbet ile ilgili konular olduğu söylenebilir.

Tablo 7. Üçüncü Soruya İlişkin Çalışma Grubunun Kullandıkları İfadelerinin Genel Dağılımları

Çalışma Grubunun İfadelerinden Tespit Edilen Uzun Havalardaki İşlenen Konular	Kullanılma Sıklığı(f)	Yüzde (%)
Aşk	18	90
Ayrılık	16	80
Ölüm	15	75
Gurbet	10	50
Hasret	7	35
İsyen	7	35
Göç	6	30
Doğa Olayları	6	30
Kahramanlık	6	30
Acı	5	25
Savaş	4	20
Yiğitlik	4	20
Sıla	4	20
Yoksulluk	3	15
Feryat	3	15
Aşiret Kavgaları	3	15
Düğün	1	5
Toy	1	5
Doğum	1	5
Töre	1	5
Görüş belirten toplam kişi	N=20	

3.1.4. Dördüncü Soruya İlişkin Bulgular

“Uzun havaların oluşmasına sebep olan faktörler nelerdir?” aşağıda dördüncü soruya ilişkin görüşlerden bazı örnekler sunulmuştur;

Anadolu halkı aslında hep iyiden güzelden doğrudan yana ama bastırılmış ve bu bastırılmışlığı da kader olgusuna rahatlıkla bağlayabilen, sağlamcı bir toplum. Türkü yakan işte bu her konudaki bastırılmışlığını gerek kabul ederek kadere veya feleğe veya kabul etmeyerek padişaha, sultana veya sevgiliye başkaldırı ve sitem olarak dile getirmiştir(K11).

Uzun havaların oluşmasına sebep olan faktörler işlenen konularla paralel olarak kendini göstermektedir. En çokta geçim sıkıntısı, ekonomik sıkıntılar yüzünden yapılan göçler, gurbet-sıla konularının işlenmesindeki etkendir. Aynı sebeplerle yoksulluk konusu sıkça işlenmiş, sağlık bilimlerinin yetersizliği hastalıklara deva bulamamaktan kaynaklı ani ölümler, sosyolojik, psikolojik, ekonomik ve pek çok alanda geri kalmışlığın tesirlerini çoğunlukla ağıt şeklinde işlemiştir uzun havalarımız. Sevda üzerine söylenen uzun havalarımızda dahi hep bir hüznün kavuşamamazlık, hasret gibi insanı derinden etkileyen anlamlar vardır. Edebi anlamda söz sanatını şiiri yücelten sanatsal içerikli uzun hava çeşitlerimizin de olması eğitilmiş, şehirli, gezici âşıkların söz söylemedeki ustalıkları, divan edebiyatı türünde şiirler yazmaları ile paralel olarak uzun havalarımıza ve söz sanatımıza renklilik ve zenginlik katan önemli bir etken olmuştur(K14).

Anadolu insanımızın uzun hava söyleme sebebi çektiği acılar, karşılaştığı haksızlıklar, geçim kaygısı, sevdiğine kavuşamama gibi faktörlerdir(K12).

Görüş örnekleri ve tablo 8’den anlaşılacağı üzere, katılımcıların üç ana alanda görüş bildirdiği görülmektedir. Bunlar “Sosyolojik Nedenler, Psikolojik nedenler, Edebi Nedenler” dir. Uzun havaların oluşmasına sebep olan Psikolojik faktörlerle ilgili olarak ise; %35’lik bir dilim Özlemden kaynaklı olduğunu, %30’luk bir dilim Duygusal, Mutluluk ve Sıla Hasretin den kaynaklı olduğu belirtmekte; buna ilaveten %25’lik bir dilim Aşk’ın sebep olduğunu, %20’lik bir dilim Sitem’ in sebep olduğunu ve %15’lik bir dilim ise Acı’nın sebep olduğu yönünde görüş bildirdiği görülmektedir. Uzun havaların oluşmasına sebep olan Sosyolojik sebepler incelendiğinde; katılımcıların hepsinin(%100) toplumsal olaylardan kaynaklandığı yönünde görüş bildirdiği görülmektedir. Buna ek olarak, %45’lik bir dilimin zorunlu göç olaylarıyla, %20’lik bir dilimin Kahramanlık ile %15 ve daha az bir dilimin Ölüm, Savaş, Düğün, Askerlik, Geçim sıkıntısı ve Ekonomik nedenlerle oluştuğu yönünde görüş bildirdiği görülmektedir. Uzun havaların oluşmasına sebep olan Edebi nedenler incelendiğinde; katılımcıların çok az bir kısmı (%10) “Söz yapma

sanatının” neden olduğu, daha az bir kısmın ise “Divan edebiyatının etkisiyle oluştuğu” yönünde görüş bildirdiği görülmektedir. Buna göre uzun havaların oluşmasına sebep olan faktörlerin toplumsal olaylar, zorunlu göç, ölüm vb. gibi sosyolojik olaylar başta olmak üzere; mutluluk, özlem, hasret gibi psikolojik nedenlere bağlı olan durumlar olduğu söylenebilir.

Tablo 8. Dördüncü Soruya İlişkin Çalışma Grubunun Kullandıkları İfadelerinin Genel Dağılımları

TEMA	Tespit Edilen Temel Nedenler	Tespit Edilen Alt Nedenler	Kullanılma Sıklığı(f)		
	Psikolojik Nedenler		Özlem	7	
Duygusallık			6		
Mutluluk			6		
Sıla Hasreti			6		
Aşk			5		
Sitem			4		
Acı			3		
Sosyolojik Nedenler				Toplumsal olaylar	20
				Zorunlu Göç Olayları	9
				Düğün	1
				Kahramanlık	4
				Ölüm	3
				Savaş	2
	Askerlik	1			
	Geçim Sıkıntısı	1			
Edebi Nedenler		Ekonomik nedenler	1		
		Söz Sanatı yapma	2		
		Divan Edebiyatının Etkisi	1		
Görüş belirten toplam kişi			N=20		

3.1.5. Beşinci Soruya İlişkin Bulgular

“Uzun havalar bir eğitim aracı olarak kullanılmalı mı? Uzun havalar gelecek nesillere hangi yollarla aktarılmalıdır?” aşağıda beşinci soruya ilişkin görüşlerden bazı örnekler sunulmuştur;

Öncelikle kesinlikle kullanılması gerektiğini düşündüğümü belirteyim. bir müzikal birikim, müzikal hafıza, konsantrasyon ve hakimiyet gerektirdiği çok açık. Bu noktada usta çırak ilişkisi ve akademik yaklaşım çok önemli bence. Akademik analizleri yapılarak ulaşılan sonuçların sistematik bir şekilde arşivlendiği ve öğrencilerle paylaşıldığı bir sistemi hayata geçirerek aktarılmalı(K5).

Halk müziğinin oldukça zengin formlara sahip bir türü olan uzun havalarla ilgili yapılacak yeni araştırmalar Türk Halk müziğinin ve eğitim yöntemlerinin bilimsel alt yapı kazanması açısından önemlidir. Gelecek kuşaklara aktarılması açısından sahneleme (görsel), orkestrasyon gibi açılardan yeni denemeler dinleyicinin ilgisini çekmesi açısından önemlidir. Serbest ölçü seslendirilen otantik yapısına sadık icra edilen bir uzun havanın alt yapısında ritim ve efektler kullanılması dinleyici açısından ilgi çekici olmaktadır(K17).

Kültürel mirasların yeni nesillere aktarılması kültürün korunması açısından çok önemlidir. Müzik eğitimi müfredatlarında En azından dinleme- öğrenme şeklinde uygulaması yapılabilir. Kültürel mirasın aktarılmasında medyanın önemi vurgulanmalı bu konuda çalışmalar yapılmalıdır. Bunun için derleme çalışmalarına önem verilmelidir. Bunun yanında yapılacak olan bilimsel anlamdaki müzikal içerik analizleri uzun havaların daha sağlam temellerde idrak edilmesi için ve gelecek kuşaklara söz uçar yazı kalır mantığından yola çıkılarak bir kalıcılık sağlanması açısından notaya alınmalı ve analiz edilmelidir diye düşünüyorum(K2).

Görüş örnekleri ve tablo 9’ dan anlaşılacağı üzere, katılımcıların büyük çoğunluğu(%75) ifadelerinde, uzun havaların eğitim ve öğretimde kullanılmasına yönelik “kullanılmasının çok önemli” olduğu hususunda görüş belirtmişlerdir. Buna karşın katılımcıların oldukça küçük bir kısmı(%5), “uzun havaların eğitim materyali olarak pek işlevsel olmadığını” belirtmiştir. Uzun havaların gelecek nesillere aktarımı konusunda; katılımcıların ortalama çoğunluğu(%55) arasında ki görüşlerden birisi, usta icracıların kayıtlarının dinletilmesi yönündedir. Buna ilaveten, katılımcıların yarısı(%50) “uzun hava materyallerinin oluşturularak”, yarıya yakını(%45) ise “notaya alınarak aktarılması” yönünde görüş bildirdiği görülmektedir. Buna göre uzun havaların halk müziği eğitim ve öğretiminde bir araç olarak kullanılmasının oldukça önemli olduğu,

gelecek nesillere aktarımı konusunda ise usta icracıların dinlenerek, öğretim materyallerinin hazırlanarak ve notaya alınarak aktarımının yapılması yönünde ortak bir görüşün olduğu söylenebilir.

Tablo 9. Beşinci Soruya İlişkin Çalışma Grubunun Kullandıkları İfadelerinin Genel Dağılımları

TEMA	Çalışma Grubunun İfadelerinden Tespit Edilen Uzun Havaların Eğitim Aracı Olarak Kullanılmasına ve Aktarım Sürecine İlişkin Görüşleri		Kullanılma Sıklığı(f)
	Eğitim- Öğretimde Kullanımı	Kullanılması çok önemlidir	
Çalgı ve ses eğitiminde kesinlikle kullanılmalı		4	
Gelecek Nesillere Aktarımı	Eğitim aracı olarak pek işlevsel değil		1
	Usta icracılar dinletilmeli		11
	Öğretim materyalleri oluşturulmalı		10
	Notaya alınarak aktarılmalı		9
	Usta-çırak ilişkisi içerisinde aktarılmalı		8
	Kaynak eksikliği giderilmeli		8
	Detaylı içerik analizleri yapılmalı		6
	Derleme çalışmaları yapılarak zenginleştirilmeli		5
	Teknolojik imkânlardan yararlanılmalı		4
	Kaliteli kayıtlar yapılarak arşivlenmeli		4
	Tanıtım ve bilgilendirmek için çalışmalar yapılmalı		3
	Hikâyeleri anlatılmalı		3
	İçerdiği konular anlatımlarla beraber anlatılmalı		2
	Orkestrasyon ve drama teknikleri kullanılarak ilgi çekilmeli		1
	Görüş belirten toplam kişi		

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Ülkemizdeki uzun hava kültürünün genel karakteristik özelliklerinin tanımlama ve bilinirlik düzeyini tespit etmek üzere yapılan bu araştırmanın sonuçlarına göre;

Türkiye’de en yüksek oranda bilinen uzun hava türlerinin Bozlak, Barak, Gurbet Havası, Hoyrat ve Yol havası olduğu, en az bilinen uzun hava türlerinin ise Eğin Ağzı, Müstezat, Yayla Havası, Sümmani Ağzı, Ela Gözlü ve Kaside olduğu tespit edilmiştir. Bu tespitle doğru orantılı olarak en çok bilinen Bozlak, Barak, Yol Havası, Gurbet Havası ve Hoyrat uzun hava türlerinin görüldüğü bölgelerle ilgili bilinirlik düzeyinin katılımcılar arasında tutarlı bir ilişki çerçevesinde oldukça yüksek olduğu, diğer uzun hava türlerinin görüldüğü yörelerle ilgili katılımcıların fikri olmadığı ya da çok az fikri olduğu görülmüştür. Katılımcıların dizi-makam-ayak kavramı hakkındaki görüşleri, uzun hava türlerinden bilinirlik düzeyi en yüksek olan Bozlak, Barak, Gurbet Havası, Hoyrat ve Yol Havasında yoğunluk göstermektedir. Diğer uzun türlerinin dizi-makam-ayak kavramı hakkında katılımcılarının görüşünün bulunmadığı ya da çok az miktarda görüş sahibi olduğu görülmektedir. Uzun havaların genel karakteristik özelliklerini belirlemede en önemli unsurlardan seyir özellikleri, enstrümanlara göre kullanılan akort düzenleri, ezgi sınırları hakkında Bozlak, Barak, Gurbet Havası, Hoyrat ve Yol Havası türlerine ait sınırlı sayıda düşüncenin olduğu, bunun dışında diğer türlerin seyir, akort düzenleri, süsleme özellikleri ve ezgi sınırları hakkında herhangi bir görüşün olmadığı görülmüştür.

Katılımcılardan elde edilen görüşler doğrultusunda, uzun havalarda işlenen konuların daha çok Aşk, Ayrılık, Ölüm ve Gurbet ile ilgili olduğu, bununla beraber Göç, Dügün, Toy, Doğum, Yiğitlik, Yoksulluk, Sıla, Hasret, Doğa olayları, Feryat, İsyân, Kahramanlık, Aşiret Kavgaları, Töre ve Acı gibi konuların da işlendiği tespit edilmiştir.

Katılımcılara göre, uzun havaların oluşmasına sebep olan faktörlerin, temelde toplumsal olaylar, zorunlu göç, ölüm, mutluluk, özlem ve hasret gibi konulardan kaynaklandığı anlaşılmıştır.

Katılımcılardan elde edilen görüşler doğrultusunda, uzun havaların halk müziği eğitim ve öğretiminde bir araç olarak kullanılmasının oldukça önemli olduğu, gelecek nesillere aktarımı konusunda ise meşk usulünün yanı sıra usta icracıların dinlenerek, öğretim materyallerinin hazırlanarak ve notaya alınarak aktarımının yapılması yönünde ortak bir görüşün olduğu anlaşılmıştır.

Bu çalışmada, uzun hava kültürüne ait türler arasındaki farklılığın temelini oluşturan genel karakteristik özelliklerin bilinirlik düzeyi incelenmiş ve uzun hava türleri hakkında kesin olmayan, farklılık gösteren ya da hiç bilinmeyen bilgilerin olduğu görülmüştür. Bunda uzun havaların eğitim-öğretim sürecine ait herhangi bir metodolojik eğitim modelinin olmaması, kazanımlar içeren öğretim programlarının ve planlamasının olmaması başlıca nedenler olarak gösterilebilir. Bunun yanında, uzun havaların ülkemiz müzik

eğitimi kurumlarında genelde kişisel yöntemler ve inisiyatiflere göre aktarımının yapılması, meşk usulü temelli bir aktarımda genelde her öğretim elemanın kendi hâkim olduğu yörelere ait uzun havaların aktarımına daha çok yoğunluk ve önem vermesi, uzun havaların yöresel açıdan genel karakteristik özelliklerinin bilinirlik düzeyleri arasında farklılıklar meydana getirdiği düşünölmektedir. Buna göre; uzun havaların genel karakteristik özelliklerinin, bilimsel metodlar ve gelişmiş müzikal analiz yöntemleri kullanılarak her bir tür için ayrı ayrı analiz edilmesi ve güvenilir verilerin elde edilmesi, uzun hava türlerinin ne olduğu ve oluşum sürecinde ki tarihsel ve sosyo-költürel arka plan ile ilgili sağlam verilerin elde edilmesi için disiplinlerarası çalışmaların ve saha çalışmalarının yapılması, çoğunluğunun ilk örneklerinin plak kayıtlarında saklı olan uzun havaların yeni kayıt teknikleri aracılığıyla daha sağlıklı ve kullanışlı kayıtlarının alınarak uzun havaların sağlıklı bir şekilde literatüre kazandırılması gerekmektedir. Eğitim öğretim sürecine yönelik ise yeni öğretim materyalleri oluşturularak doğru ve etkili bir şekilde öğretimini sağlanması, eğitim sürecinde devamlılığı sağlayacak beceri ve kazanım temelli programların oluşturulması, uzun hava költürünün gelecek nesillere aktarımına katkı sağlayacak bilimsel yayınların günümüz teknolojik imkânlarında da yararlanarak alan yazına kazandırılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Altınay, F. R. (2004). *Cumhuriyet döneminde Türk halk müziği*. Balçova Kaymakamlığı Yayınları.
- Ay, G. (1990). *Folklor giriş*. Pan Yayıncılık.
- Balcı, A. (2001). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler*. Pegem Yayıncılık.
- Ekici, M. (2004). *Halk bilgisi (folklor) derleme ve inceleme yöntemleri*. Geleneksel Yayıncılık.
- Güven, M. (2012). *On bin yılın türküsü*. Fenomen Yayıncılık.
- Meydan Larousse Ansiklopedisi. (1993). *Költür* (Cilt 3). Sabah Gazetesi Yayınları.
- Nacakcı, Z. (2007). *Halk ezgilerine dayalı viyola albümü*. Feryat Matbaacılık.
- Sönmez, V. ve Alacapınar, F.G., (2011). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Anı Yayıncılık.
- Tan, M. (1981), *Toplum bilime giriş*. Ankara Üniversitesi Eğitim Faköltesi Yayınları.
- Thoms, W. J. ve Dundes A. (Eds.) (1965). *Folklore. The Study of Folklore*. Prentice-Hall.
- Uygur, N. (2018). *Költür kuramı*. Yapı Kredi Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H., (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.